

University of
Sistan and Baluchestan

The Teachings of Salvation and Messianic Beliefs in the Mystical-Mythological Literature of Indonesia

Adel Meghdadian ¹ | Redi Irawan ²

1. Corresponding Author, Department Islamic mysticism. Faculty of Islamic Sciences, Ahlul-Bayt International University Tehran, Tehran, Iran. E-mail: meghdadiyan@gmail.com
2. Ph.D. Candidate, Department Islamic mysticism. Faculty of Islamic Sciences, Ahlul-Bayt International University Tehran, Tehran, Iran. E-mail: ready.irawan30@gmail.com

Article Info	ABSTRACT
<p>Article type: Research Article</p> <p>Article history: Received: 30 April 2025 Received in revised form: 15 June 2025 Accepted: 19 July 2025 Published online: 10 September 2025</p> <p>Keywords: Savior, Ratu Adil, Savior of Java, Promised One of the Indonesian People, Far Eastern Religions</p>	<p>Belief in a savior has been so prevalent among people of all ethnicities and religions that it is not an exaggeration to say that, like belief in God and belief in the resurrection, it is, in religious terms, one of the “natures” and woven into the fabric of all people, and in social terms, an ancient desire. In other words, all humanity desires the coming of an individual or the arrival of an era in which social justice will be provided throughout the earth. Mahdi (AS), Messiah, Paraclete, Sushyant, Maitreya, and... are all names for a promised truth within the human institution. The culture of the people of Indonesia and Java is no exception to this rule. They believe that human suffering will be healed by the “just Ratu Adel.” They believe in signs and conditions for his coming. They have often adapted it to historical or mythical figures from their country, and they are perhaps among the few religions that have had some examples of their savior named "Ratu Adel" who was also a woman. The mainly rural people of Indonesia and the Javanese islands, who have always been waiting for a kind of justice-oriented view from the central government, believe that one of the most important things about Ratu Adil is that he restores justice and social welfare in a new way. This research has discussed the savior of the Javanese islands with descriptive literature</p>
<p>Cite this article: Meghdadian, A., & Irawan, R. (2025). The Doctrine of Salvation and Belief in the Mystical-Mythical Literature of Indonesia. <i>Studies in Comparative Religion and Mysticism</i>, 9 (2), 1-27. DOI: http://doi.org/10.22111/jrm.2025.50573.1245</p>	
<p> © The Author(s). Meghdadian, Adel. Irawan, redi Publisher: University of Sistan and Baluchestan DOI: http://doi.org/10.22111/jrm.2025.50573.1245</p>	

Introduction

The belief in a savior is pervasive among people of all ethnicities, religions, and belief systems, manifesting through various names and customs. It is not an exaggeration to assert that, akin to the belief in God and immortality, this concept represents one of the "innate" aspects intertwined with the essence of humanity and, from a social perspective, constitutes a long-standing aspiration. This suggests that humanity yearns for the arrival of an individual or the advent of an era in which social justice will be established universally. Names such as Mahdi (AS), Messiah, Paraclete, Soshyant, and Maitreya all indicate an inherent faith in a promised truth rooted within human nature. The cultures of the Indonesian and Javanese peoples are not exceptions to this trend. They believe that human suffering will be alleviated through the figure of "Ratu Adil" (the Just Queen). They recognize specific signs and conditions for his arrival and have often equated him with historical or mythical figures from their own heritage. Notably, they may be among the few cultures where some representations of their savior are female, designated as "Ratu Adil." The predominantly rural populations of Indonesia and the Javanese islands, who have long awaited a justice-oriented perspective from the central government, hold the belief that Ratu Adil will innovatively reconstruct social justice and welfare. This study examines the savior of the Javanese islands and primarily utilizes Indonesian language sources to introduce this ritual promise to Persian-speaking researchers in the fields of mysticism and religion, particularly those focused on Far Eastern religions.

Research methodology

This research has been conducted using a descriptive approach, taking into account the historical trajectory of messianic beliefs as both a phenomenon and a functional social occurrence in the Malay Archipelago and Indonesia.

Discussion

Messianism is a common element in the religious, mystical, and mythological movements of humanity. Throughout history, people have held a belief that tomorrow will be better than today. This notion is also evident in the indigenous belief systems of Eastern cultures. In Indonesia, particularly on the Javanese islands, the belief in the coming of Ratu Adil as a savior is prominent. "Ratu Adil," which translates to "the Just Queen" in Javanese, merits further clarification: in Javanese linguistics, the term "Ratu" is gender-neutral, functioning as a term of respect for elders regardless of gender. Consequently, Ratu Adil may also be conceptualized as a female savior .

In Javanese culture, Ratu Adil is anticipated to emerge to bring justice and peace to the world. This savior will enact changes that herald justice, welfare, modernization, and revitalization. Such expectations are closely linked to the rural lifestyle on the Javanese islands. The history of Java has undergone numerous transformations over the centuries, leading to significant suffering among the rural population. As a result, hope for social welfare following the arrival of Ratu Adil can be interpreted as arising from this historical context, which has solidified belief in this promise within Indonesia's faith system. In other words, the anticipation of Ratu Adil serves as an ideological framework for addressing the suffering experienced by the rural populace during times of crisis characterized by pain, misery, and injustice. This hope for transformation from the current state of existence to an ideal life has ignited revolutionary sentiments among the Javanese people. However, it is notable that the inhabitants of the Javanese islands have not only embraced the theory of Ratu Adil during periods of economic distress and social inequality; rather, the concept has significantly proliferated in Indonesia since the period of the successful Hindu kingdoms of Java.

Conclusion

The people of the Javanese islands, through the teachings of their indigenous religions, have expressed a belief in the arrival of a promised savior and have articulated various signs associated with this event. Some signs pertain to natural phenomena, while others offer prophecies concerning the future. Dutch Christian colonization also introduced a notion of messianism to the people of this region. Additionally, with the advent of Islam in the Malay Archipelago and in Hindu Java, this belief system merged with the concept of the Mahdi, giving rise to the messianic figure known as "Ratu Adil" or the Just Prince. This title was initially introduced by a wise king known as His Excellency Jaya Baya .

In the consciousness of the Indonesian people, this messiah may not necessarily manifest as an individual; rather, it could symbolize a specific era or phase. Unlike the saviors depicted in Abrahamic religions, Ratu Adil is not exclusively male. This messianic figure has the potential to recur across different historical periods. In Indonesian history, three notable Ratu Adil figures have emerged: first, Prince Diponegoro, who resisted Dutch colonization; second, Ahmad Sukarno, who played a key role in Indonesia's independence; and third, the most significant Ratu Adil, who, according to the prophecies of "Ranggawarsita," is envisioned as a global savior and can be equated with the Mahdi, referred to as "Satrya Pinandito Sinisihan Wahi," meaning the religious leader of the Golden Age. He is the only prophesied and identified Ratu Adil who has yet to appear.

آموزه‌ی نجات و منجی باوری در ادبیات عرفانی - اسطوره‌های اندونزی

عادل مقدادیان^۱ | ردی ایروان^۲

۱. نویسنده مسئول، استادیار، گروه ادیان و عرفان، دانشگاه بین المللی اهل بیت علیهم السلام، تهران، ایران. رایانامه: meghdadiyan@gmail.com
۲. دانشجوی دکتری، گروه ادیان و عرفان اسلامی، دانشگاه بین المللی اهل بیت علیهم السلام، تهران، ایران. رایانامه: ready.irawan30@gmail.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	منجی باوری آنقدر در میان آدمیان با هر قومیت و دین و مذهبی به اسم‌ها و رسم‌های مختلف دیده می‌شود که گراف نیست اگر بگوییم به مانند خدایبوری و جاودانگی، یکی از «فطریات» و تنیده با خمیره‌ی همه آدمیان و به بیان اجتماعی، یک آرزوی دیرینه است. بدان معنا که همه‌ی بشریت آرزوی آمدن فردی یا رسیدن دوره‌ای را دارند که در آن عدالت اجتماعی در پهنای زمین فراهم شود. مهدی (ع)، ماشیح، پاراقلیطا، سوشیانت، میتربه و... همه اسم‌هایی از یک حقیقت موعود باورانه در درون نهاد بشر اند. فرهنگ مردمان اندونزی و جاوه نیز از این قاعده مستثنا نیست. آنها معتقدند رنج‌های بشری به واسطه «راتو عادل» التیام خواهد یافت. برای آمدن او علائم و هم شرایطی را قائل اند. بارها آن را با شخصیت‌های تاریخی یا اسطوره‌ای کشورشان تطبیق داده‌اند و طرفه آنکه شاید جزو معدود آیین‌هایی هستند که بعضی از مصادیق منجی آنان به نام «راتو عادل» زن نیز بوده است. مردمان اغلب روستانشین اندونزی و جزایر جاوایی، که همیشه منتظر نوعی نگاه عدالت محورانه از سوی حکومت مرکزی بوده‌اند، از مهمترین مسائلی که در خصوص راتو عادل قائل اند همین است که او عدالت و رفاه اجتماعی را به گونه‌ای نوین بازسازی می‌کند. این پژوهش با ادبیات توصیفی در خصوص منجی جزایر جاوایی سخن به میان آورده و اغلب از منابع زبان اندونزیایی بهره برده تا این موعود آیینی را به محققان فارسی زبان حوزه عرفان و ادیان به خصوص پژوهشگران حوزه ادیان خاور دور، بشناساند.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۲/۱۰	
تاریخ ویرایش: ۱۴۰۴/۳/۲۵	
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۴/۲۸	
تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۷/۱	
واژه‌های کلیدی:	
منجی،	
راتو عادل،	
منجی جاوه،	
موعود مردمان اندونزی،	
ادیان خاور دور	

استناد: مقدادیان، عادل؛ و ایروان، ردی (۱۴۰۴). آموزه‌ی نجات و منجی باوری در ادبیات عرفانی - اسطوره‌ای اندونزی. *مطالعات ادیان و عرفان تطبیقی*,

DOI: <http://doi.org/10.22111/jrm.2025.50573.1245>

۹ (۲)، ۱-۲۷.

© نویسندگان. مقدادیان، عادل؛ و ایروان، ردی

ناشر: دانشگاه سیستان و بلوچستان

مقدمه

منجی گرایی یک عنصر مشترک در نحله‌های دینی، عرفانی و اسطوره‌ای بشر است. انسان‌ها همیشه به این باور اند که فردا بهتر از امروز خواهد بود. این مسأله در آیین‌های بومی مردمان خاور دور نیز نمود دارد. در اندونزی و جزایر جاوا عقیده به آمدن راتو عادل به عنوان نجات‌دهنده مطرح است. «راتو عادل» (Ratu Adil)، در زبان جاوه‌ای به معنای شاهزاده عادل است. ذکر این نکته مهم است که از لحاظ لغت شناسی زبان جاوایی، کلمه راتو کلمه‌ای خالی از جنسیت مردانه و زنانه است و صرفاً لغتی است که برای احترام به بزرگان، زن باشند یا مرد استفاده می‌شود. بنابراین راتو عادل می‌تواند یک زن منجی هم باشد.

مردم جاوه اعتقاد به این منجی را مبتنی بر دو چیز به دست آورده‌اند. نخست با ارجاع به افکار اجدادشان و دوم مبتنی بر پیش بینی یک قدیس اندونزیایی به نام «حضرت جایا بایا» که در قرن یازدهم میلادی می‌زیسته و پیش‌بینی‌هایی از او نقل شده است. شخصیت حضرت جایا بایا پادشاه و شاعری افسانه‌ای است که پیش‌بینی‌هایی نوشته که تاکنون نیز در میان مردم اندونزی بسیار مشهور است. او در یکی از رسایلش به ویژگی‌ها و شخصیت «راتو عادل» و مشهور به لقب «ساتیریا پینینگیت» مطرح کرده است. برخی از مردم در جامعه اندونزی معنای ساتیریا پینینگیت و راتو عادل را یکسان می‌دانند. این واقعیت تا حدی صحیح است، زیرا هر دو مفهوم به‌طور واقعی با هم مرتبط‌اند. «ساتیریا پینینگیت» به معنای جنگجویی است که هنوز در سایه‌ی زمان پنهان مانده است. ساتیریا به شخصیتی اشاره دارد که باید رهبری داشته باشد، در حالی که پینینگیت همچنان در حال پنهان شدن است. به همین دلیل، تنها می‌توان فرضیات و گمانه‌زنی‌هایی در مورد این اصطلاحات ارائه داد، مثلاً گفت شاید نگاهی به غیبت و ظهور منجی در این باور نهفته است.

در پیشینه پژوهش حاضر در زبان اندونزیایی و جاوی قدیم مطالبی نگاشته شده که به عنوان منابع مقاله حاضر به آنها مراجعه و با روش تحلیلی، به تبیین این آموزه پرداخته شده است. در زبان فارسی در دانشنامه جهان اسلام، ذیل مقاله پانچاشیلا، اشارات مختصری به این موضوع شده است.

ریشه‌های منجی باوری در اندونزی

علاوه بر تأثیر منجی گرایی ادیان ابراهیمی، اعتقادات مردمان بومی اندونزی نیز در باور به آموزه «راتو عادل» بی تأثیر نبوده است. در تاریخ اندونزی، منجی گرایی در دوران سلطنت هندو جاوه

رشد روز افزونی داشت. پیشگویی حضرت جایا بایا به عنوان سندی کلیدی در ایجاد این باور منجی‌گرایانه مطرح است. جایا بایا از پادشاهان مطرح سلطنت کدیری بین سال‌های ۱۱۳۵ تا ۱۱۵۷ میلادی بود. او به عنوان پادشاهی حکیم و پیشگو در مورد آینده شناخته می‌شده و از همین رهگذر وضعیت آینده اندونزی و آمدن منجی‌ای به نام راتو عادل را در آثار خود به نام «جانگ جایا بایا» (راهنمایی‌های جایا بایا) توضیح داده است. این کتاب عملاً دوباره اعتقادات بومی اندونزی را احیا کرد. حتی در ادبیات جاوه پس از ورود دین اسلام اسم جایا بایا نیز آمده است. نام این پادشاه حکیم اندونزیایی که آموزه‌های او محور باورهای منجی‌گرایانه مردمان سرزمین جاوایی بود از دو کلمه تشکیل شده است: "جایا" به معنای پیروزی یا موفقیت و "بایا" به معنای بی‌خبری، وضعیت آشفته یا خطرناک. بنابراین جایا بایا کسی است که توانسته در میان هاله‌ای از بی‌خبری و آشفته‌گی که آینده را در بر گرفته است موفق شده آینده را ببیند. او در «جانگ جایا بایا» مدعی شده که همه مشکلات انسان را از طریق کشف و شهود حل کرده است. (Gusti Garnis Sasmita dkk, 2018, Volume 6, Nomor 2 : 395)

قطع مشخص نیست که نویسنده جانگ جایابایا کیست و آیا واقعاً پادشاه جایا بایای حکیم این کتاب و آن پیشگویی‌ها و مژده آمدن راتو عادل را نوشته است یا این شخصیت صرفاً برای اغناء مردم بومی اندونزی به مرور و توسط نویسندگانی ناشناس در ادبیات جاوایی مطرح شده و جا باز کرده است. بر اساس اعتقاد جامعه جاوه، «عالیجناب جایا بایا» هرگز با مرگ فیزیکی از دنیا نرفته است بلکه، همچون رجعت مسیح به منطقه کدیری بازمی‌گردد. (Achmad Sri Witala, 2017, pp. 130-132)

به همین دلیل ساکنان آن منطقه، این مکان را مقدس می‌دانند و حتی تا امروز نیز برای زیارت به این مکان مقدس می‌روند. از سال ۱۹۷۶ دولت و ساکنان محلی هر ساله مراسم سنتی را در تاریخ اول سورو طبق تقویم جاوه در محل رجعت جایا بایا برای پادشاهان جاوه برگزار می‌کنند.

همان گونه که منجی‌جاوایی لزوماً یک موعود مردانه نیست، نمی‌توان قائل شد راتو عادل مطرح شده از سوی جایا بایا، حتماً باید یک منجی متشخص باشد بلکه به هر بزرگ یا بزرگ زاده‌ای که باعث عزت مردم جاوه و اندونزی شده راتو عادل تطبیق می‌کند. حتی اگر به این مسأله معتقد باشیم که راتو عادل یک شخصیت واحد است باید گفت که در طول تاریخ چندین نفر به عنوان راتو عادل معرفی شده‌اند. از مشهورترین آن‌ها یعنی شاهزاده جاوه‌ای دیپونگورو بود که در سال ۱۸۲۵ جنگی

را به راه انداخت که اکنون به نام جنگ جاوه شناخته می‌شود و تا سال ۱۸۳۰ ادامه داشت تا در دوران معاصر که سوکارنو را نیز راتو عادل می‌دانستند و این اعتقاد آنچنان نفوذ عرفانی در میان مردمان اندونزی یافت که مردم چهره سوکارنو را به عنوان تعویذ و طلسم حمل می‌کردند تا از شرور در امان بمانند. اما همین نوع گرایش به این آموزه نشان می‌دهد که گفتمان راتو عادل نوعی تفکر تاریخی است که هر فرد جاوایی به نوعی آن را در زندگی خود تجربه می‌کند چرا که همه در میان تلاطم‌ها و تغییرات اجتماعی، به گذشته به عنوان مبنایی برای تعیین وضعیت آینده نگاه می‌کنند و مردمان اندونزی نیز از این قاعده مستثنا نیستند. راتو عادل اندونزی مثل هر منجی دیگری باعث ایجاد نوعی حرکت مقاومت و ماندن بر اصول و ارزش‌های محلی را داشته و در عین حال به عنوان حقیقتی جهان شمول از سوی آنان مطرح می‌شود و از همین روی که مفهوم راتو عادل چنین اهمیتی در برابر انواع اعتراضات اجتماعی یا تغییرات قدرت دارد، همواره در مراحل مختلف تاریخ اندونزی حتی در دوران معاصر بارها بازسازی و مطرح شده است. راتو عادل به عنوان شخصی که با ظلم و ستم و گناهان مبارزه می‌کند در دوران سلطنت هندو جاوه شکل گرفت، اما به مرور زمان به آموزه‌ای برای مقاومت مردم اندونزی علیه قدرت‌های استعماری تبدیل شد.

علائم ظهور راتو عادل

علائم ظهور راتو عادل در رساله جایا بایا چنین آمده است: «اگر فردا قطار بدون اسب حرکت کند، سرزمین جاوا با آهن احاطه شده باشد، کشتی در ابر حرکت کند، رودخانه منبع خود را از دست بدهد، بازار صدای خود را از دست بدهد و زنان لباس مردانه را بپوشند یا مردان لباس زنانه را بپوشند، بدان که این‌ها علائمی است که زمان جایا بایا نزدیک شده است.» (Hadiwijaya, 2010, p.13)

فرهنگ جاوایی با اعتقاد خود به پیشگویی جایا بایا تمام این علائم ظهور راتو عادل را در زندگی امروزی تفسیر کرده اند. آنان قطار بدون اسب را به عنوان نمادی از حمل و نقل ریلی امروزی و زمین جاوا را نمایانگر راه‌آهن می‌دانند. کشتی‌هایی که در ابرها حرکت می‌کنند، به هواپیما تعبیر می‌شوند و از دست دادن منابع آبی رودخانه‌ها نشان‌دهنده بهره‌برداری شدید از زمین جاوا به دلیل ساخت و سازهای گسترده است. بازار که صدای خود را از دست داده، نماد روابط اجتماعی است و به مراکز خرید و سوپرمارکت‌ها تبدیل شده، جایی که معاملات با استفاده از بانکداری و سبک زندگی مدرن انجام می‌شود. این سبک زندگی تفاوتی بین زن و مرد قائل نیست.

بر اساس پیشگویی‌های جایا بایا، نمادهایی به عنوان علائم ظهور راتو عادل در چند مرحله وجود دارد:

ا. نماد اول «سنپاتی» حاوی نشانه‌هایی از حوادث طبیعی چون فوران آتشفشان، آتش سوزی، زلزله شدید، رعد و برق و سیل است که جان و مال بسیاری از مردم را به خطر می‌اندازد.
ب. نماد دوم «باجانگارا» است. حضرت جایا بایا بیان کرده که این نماد نشان‌دهنده آمدن راتو عادل برای حل تمامی مشکلات انسان‌هاست.

ت. نماد سوم «ناتانگارا» است. در این مرحله، راتو عادل روابط خود را با اجدادش نگه می‌دارد تا بقای کشور را تضمین کند. «ساتریا پینینگیت» یا «راتو عادل» می‌تواند یک تمدن آشفته، تاریک و در دوران دیوانگی را ترمیم نماید و یکی از راه‌های این ترمیم آن است که حکومت قدیمی را با حکومت جدید جایگزین خواهد کرد. (Kade Sri Yudari dan Ni Wayan Karmini, 2021, volume 21, nomor 1:34)

در جای دیگر، جایا بایا اشاره می‌کند که نماد اول سنپاتی یا «زمان کلابندو» دارای شش علامت است:

۱. زندگی مردم بسیار سخت و قیمت همه چیز گران است.
۲. بسیاری از پدران، فرزندان خود را فراموش کرده و خانواده‌ها از هم پاشیده‌اند.
۳. خیانت‌گر در میان مردم بسیار زیاد است.
۴. پادشاهان نادان، به این معنا که افرادی که در قدرت هستند، بی‌محتوا و با صدای بلند صحبت می‌کنند.
۵. پادشاهان ظالم، کسانی که تنها به دنبال قدرت هستند و هر روز بیشتر به مردم ظلم می‌کنند.
۶. ویژه‌خواری، یعنی رهبران به طور ناعادلانه دوستان و خانواده خود را در کارها منصوب می‌کنند.

جامعه جاوه همواره به ارزیابی و مشاهده نشانه‌های ظهور راتو عادل در اندونزی پرداخته است. بنابراین، می‌توان گفت که اعتقاد به ظهور راتو عادل یکی از دلایل شکل‌گیری فعالیت‌هایی است که علیه استعمار هلند به وجود آمده‌اند. به عنوان مثال، شاهزاده دیپونگورو با دانش خود درباره منجی یا امام مهدی در آموزه‌های اسلام، روحیه جهاد و جنگ مقدس علیه استعمار هلند را تقویت کرد.

این فعالیت، دو اعتقاد یعنی مفهوم جهاد و ظهور امام مهدی در آموزه‌های اسلام را با مفهوم راتو عادل مطابق با پیشگویی جایا بایا متحد کرد. آنان همچنین از پیشگویی راتو عادل و نشانه‌های نزدیک شدن زمان ظهورش به عنوان مبنایی برای مبارزه خود علیه استعمار هلند استفاده کردند و با محبوبیت و بازآموزی پیشگویی جایا بایا، آن را دوباره احیاء کردند. (Purwasito, A, 2017,p.)

163

به هر روی علائم ظهور راتو عادل را می‌توان در یک عبارت خلاصه کرد: آمدن «عصر دیوانگی و تاریکی» همان‌طور که اشاره کردیم، یکی از پیش‌بینی‌های معروف جایابایا در اندونزی به زمان نماد اول سنپاتی مربوط می‌شود که توسط شاعر و عارف برجسته اندونزی، رانگوارسیتا، در یکی از آثار ارزشمند خود به نام «سیری کالاتیدا» نوشته شده است. رانگوارسیتا بی‌عدالتی را در جامعه جاوه مشاهده کرد و به اعتقاد او، قدرت‌های سلطنتی جاوه تحت تأثیر دولت هلند، منبع بروز احساسات و مبارزات مردم و ایجاد نواقص اخلاقی و معنوی و در نتیجه بروز و ظهور «عصر دیوانگی» یا «عصر کلا بندو» شد. (Simuh, 1988,pp. 262-263) در این دوره پیش‌بینی‌های جایابایا در میان مردم جاوه به‌طور فزاینده‌ای گسترش یافت، به‌ویژه زمانی که رانگوارسیتا در قرن ۱۸ میلادی درباره انواع آشفستگی‌ها در اثر «سیری کالاتیدا» گفتمانی ایجاد کرد. اگرچه «سیری کالاتیدا» تنها یک اثر ادبی شامل پیش‌بینی‌های آینده است، اما پیام‌های دقیق آن می‌تواند احساس زندگی مردم جاوه را برانگیزد و امید به آینده‌ای بهتر با ظهور راتو عادل را بیدار کند. در این اثر، رانگوارسیتا همچنین سعی می‌کند نشانه‌های ظهور راتو عادل را توضیح دهد. این اثر به‌خوبی با ویژگی‌ها و نمادهای زمان، همچون پیش‌بینی جایابایا، همخوانی دارد؛ از جمله وقوع هرج و مرج گسترده، حمله طبیعت با انواع بلاها، و فروپاشی زندگی اجتماعی به دلیل انحرافات در همه بخش‌ها. زلزله‌های مکرر، فوران آتشفشان، سیلاب، باران و طوفان، تغییر موقعیت سواحل، خشکسالی مزارع به دلیل گرمای خورشید، و آتش‌سوزی جنگل‌ها. (Kade Sri Yudari dan Ni Wayan Karmini, 2021, volume)

(21, nomor 1: 30)

علل گرایش به آموزه راتو عادل

در فرهنگ مردم جاوه علت ظهور راتو عادل، آوردن عدالت و صلح به این جهان است. او خواهد آمد تا تغییراتی را ایجاد کند که عدالت، رفاه، نوسازی و بازآفرینی را به همراه خواهد داشت. این

مسأله کاملاً وابسته به زندگی روستانشینی در جزایر جاوایی است. تاریخ جاوه قرن‌ها دستخوش تحولاتی بوده که باعث بدبختی جمعیت روستایی شده و می‌توان امید به رفاه اجتماعی را پس از آمدن راتو عادل، ناشی از همین مسأله دانست که باعث استحکام اعتقاد به چنین موعودی در نظام اعتقادی اندونزی شده است. (Koentjaraningrat, 1994, p. 322). به عبارتی انتظار ظهور راتو عادل یک ایدئولوژی برای تغییر وضعیت یک دوره خاص از رنج روستائیان است زیرا آن زمان را بحرانی، پر از رنج، بدبختی و بی‌عدالتی می‌دانستند. همین امید به تغییر از دنیای موجود به زندگی مطلوب باعث برانگیختگی احساسات انقلابی در میان مردم جاوه شد. اما مردمان جزایر جاوایی صرفاً در زمانه فشار اقتصادی و نابرابری اجتماعی در حق روستا نشینان به نظریه راتو عادل گرایش نداشتند بلکه از قضا، فعالیت راتو عادل به طور گسترده‌ای در اندونزی از زمان موفقیت پادشاهی‌های هندو جاوا گسترده تر شده است. در این دوره، بود که انگاره‌های مطرح از سوی قدیس جایا بایا در میان پیروان او ریشه دوانده و این آموزه را پر رنج تر ساخت. اصطلاح راتو عادل، از یک منجی مشخص خارج و به الگوهایی مشعر شد که در اشکال مختلف فعالیت‌های انقلابی در آن جای می‌گیرد. «الگوهای راتو عادل» ضرورت شکل‌گیری نظم جدید اجتماعی و دستیابی به عصر طلایی را بر اساس حکومت راتو عادل و امید به تکرار شکوه گذشته اندونزی و امپراتوری جاوا را تضمین می‌کند. از این رو، می‌توان گفت که نظریه راتو عادل، در دوره‌های گشایش بر خلاف دوران رنج، بر مسأله چرخه‌های زمانی دوران طلایی یا حتی رجعت منجیان گذشته در بستری جدید استوار است.

حضرت جایا بایا در رساله خود اظهار داشت که ظهور راتو عادل با نماد «تونجونگ پوتی سمونتهک سینومپت» (Tunjung Putih semunetedhak sinumpet) خواهد آمد یعنی «شخصی با دل پاک که هویت او هنوز توسط خدا پنهان مانده است». راتو عادل باید دارای اخلاقی، روحانی و قوه فوق‌طبیعی باشد. راتو عادل انسانی برگزیده است که ارتباط خاصی با خداوند دارد. به همین دلیل، شخصیت راتو عادل غالباً به عنوان شخصی متدین، با صفات حکیمانه، شایسته، صبور و خالص تصور می‌شود که هیچ تمایلی به منافع دنیوی ندارد و قادر است مردم را از بلایایی که کشورشان را فراگرفته است، نجات دهد. ویژگی‌های مختلف در مورد راتو عادل، تعیین یک شخص به عنوان راتو عادل را دشوار می‌کند، بنابراین فرضیاتی در مورد شخصیت‌های مختلفی که می‌توانند به عنوان راتو عادل مطرح باشند در میان مردم اندونزی وجود دارد. Sartono Kartodirdjo,

(1984, pp. 27-28) به طور کلی جامعه اندونزی از تاریخ گذشته خویش در هیچ دوره‌ای ناراضی نیست، به همین دلیل امید به ظهور راتو عادل نه تنها انتظار روزهای خوشی در آینده است بلکه نمادی از آرزوی بازگشت شکوه سلطنت‌های گذشته نیز در میان مردم جاوه است. پیشگویی‌های حضرت جایا بایا بر همین مینا تمرکز دارد که منجی پیوندی به گذشته دارد و آن این است که از دیدگاه او، راتو عادل شخصی از نوادگان سلطنتی «ماجاپاهیت» خواهد بود و از سوی دیگر نگاهی به آینده دارد و آن اینکه راتو عادل می‌تواند بزرگترین رهبر در جهان شود. به گفته وی، راتو عادل در آغاز زندگی‌اش با مشکلات، توهین و فقر مواجه می‌شود اما با صداقت و استقامت قلبش بر این دوران غلبه می‌کند. راتو عادل در دوران تاریکی خواهد آمد اما می‌تواند نظم هماهنگی و عدالت را بازگرداند. البته برخی از مردم جاوه برگرفته از آیین هندو و آموزه یوگه کرمه معتقد هستند که تمام این مشکلات، دوره‌ای از چرخه زندگی است که عصر تاریکی است و در پس آن حتماً دوران شکوفایی خواهد بود و این چرخه همچنان ادامه دارد. آنان معتقدند که اکنون دوره‌ای به نام عصر دیوانگی یا عصر تاریکی آغاز شده است، به این معنا که ظهور راتو عادل نزدیک شده و می‌تواند دوره‌ای جدید از شکوه را آغاز کند. مبلغان مسلمان و حتی بعضی از والیان نه گانه (ولی سنگو) که اسلام را در جزایر جاوایی گسترش دادند از نمایش عروسکی و سایه بازی که جزء علایق بومیان اندونزی بود بسیار بهره بردند. در یکی از این نمایش‌های عروسکی درباره راتو عادل چنین آمده است: «هنگامی که راتو عادل به این سرزمین می‌آید و یک حکومت را رهبری می‌کند، حکومت راتو عادل می‌تواند عصر دیوانگی، عصر پر از تاریکی، بی‌عدالتی، آشفتگی و زوال اخلاق را به پایان رساند و بلافاصله همه دنیا پر از عدالت خواهد بود.» (Rustini, 2024, pp. 15-16)

مفهوم موعود گرایانه راتو عادل از آموزه‌های بومی مردمان اندونزی بود اما زمانی که اسلام به اندونزی وارد شد، نظریه راتو عادل اصلاً کمرنگ نشد بلکه به شدت تقویت گردید و این بدان جهت بود که سادات بنی‌الحسن که به اندونزی پناه آوردند، دیدند که این مفهوم با مفهوم ظهور امام مهدی علیه السلام مشابهت بسیاری دارد. از همین رهگذر پیشگویی‌ها درباره ظهور راتو عادل در کتاب‌های مختلف ادبیات جاوی و اشعار شاعران و صوفیان مسلمان قرن هجدهم جزایر مالایی و اندونزی، مانند کتاب «رونکووارسیتو»، ذکر شده است. این اشعار در زمانی نوشته شدند که فرهنگ و جامعه جاوه با بحران و عصر دیوانگی مواجه بود. دوره‌ای که بروز طاعون، خطر گرسنگی، جرم، اقدامات خودسرانه

و فساد همه جا را فراگرفته بود؛ زمانی که مردم بیشتر به ثروت مادی اهمیت می‌دادند و تمایل به نقض قوانین و آداب اجتماعی داشتند، و در این دوره است که اشعار «رونگووارسیتو» وعده‌ی ظهور «راتو عادل» را می‌دهد. «سارتونو کارتودیرجو» با ارائه چندین آموزه‌ی موعود گرایانه از جمله تحمل مصائب که آموزه‌ای برگرفته از مسیحیت است، بازگشت داور عادل و تدهین شده و برکت یافته که همان ماشیح یهود است، مفهوم پیامبری و نگاه منجی باورانه اسلامی و احیای دوباره‌ی زندگی در دوره‌ای نوین توضیح می‌دهد که فعالیت راتو عادل که در طول تاریخ اندونزی به عنوان یک فعالیت مذهبی شناخته می‌شود. (Sartono Kartodirdjo, 1984, pp. 27_28)

دو مصداق راتو عادل در اندونزی

سوالی که همیشه در ذهن مردم جاوه جولان داشته این است که مصداق «ساتریو پینینگیت» یا «راتو عادل» کیست؟ تفسیر و بررسی‌های زیادی از شخصیت‌های روحانی در این زمینه وجود دارد که این اصطلاح را از دیدگاه‌های مختلف مبتنی بر پیشگویی‌های «جایا بایا» به افرادی در تاریخ اندونزی تطبیق داده‌اند.

الف) شاهزاده دیپونگورو

در سال‌های ۱۸۰۱ تا ۱۹۰۰، شاهزاده دیپونگورو به عنوان راتو عادل شناخته می‌شد چرا که با شهادت بالایی علیه استعمارگران هلندی مبارزه کرد. وی در تاریخ با لقب «سلطان عبدالحمید شاهزاده عدالت، اولین شخصی از مردم که ایمان آورد، سیدنا رهبر دینی در جزیره جاوه و خلیفه رسول خدا» شناخته می‌شد که عبارت اندونزیایی آن چنین است:

Sultan Ngabdulkamid Erucakra Kabirul Mukminin Sayidina Panatagama
Jawa Khalifat Rasulallah (Mukhlisin dan Damarhuda, 1999, pp. 137-138)

پیشتر گفته شد جنگ دیپونگورو که به عنوان جنگ جاوه در سال‌های ۱۸۲۵ تا ۱۸۳۰ شناخته می‌شود، روحیه مردم را نسبت به نماد «راتو عادل» احیاء کرد. این جنگ، با حمایت مردم جاوه به شکست هلند انجامید. مطالعات متعددی این زمینه به ویژه درباره جنگ دیپونگورو یا جنگ جاوه وجود دارد که به بررسی موضوعات مختلفی می‌پردازد. برخی از این مطالعات اشاره کرده‌اند که جنگ دیپونگورو یکی از قدیمی‌ترین شکل‌های فعالیت مسیحایی به شمار می‌رود، همان‌طور که سارتونو کارتودیرجو در آثار خود به نام تاریخ ملی اندونزی این عقیده را بیان کرده است، اما او در مورد تأثیر

نظریه «راتو عادل» در جنگ دیپونگورو بحث بیشتری نکرده است. حقیقت تاریخی آن است که در دوران استعمار، فعالیت‌های مقاومت و اعتراضات زیادی علیه ظلم و ستم حکومت هلند وجود داشت. در قرن هفدهم تا اوایل قرن بیستم میلادی، قیام‌های دهقانی در سراسر مناطق جاوه به وقوع پیوست که معمولاً در قالب مسیحایی بیان می‌شدند. به هر روی از نظر کارتودیردجو، ظهور منجی‌گرایی در جاوه در فعالیت مسیحایی راتو عادل نمایان شد. این فعالیت در یک دوره طولانی شکل گرفت و یکی از قدیمی‌ترین فعالیت‌های مسیحایی را می‌توان در جنگ دیپونگورو (۱۸۲۵-۱۸۳۰) مشاهده کرد. جنگ دیپونگورو بزرگ‌ترین چالش برای دولت استعماری هلند در جاوه بود. تا پایان این جنگ تقریباً دویست هزار نفر جان خود را از دست دادند و حدود دو میلیون نفر، یک سوم جمعیت جاوه در آن زمان، آسیب دیدند. (Sartono Kartodirdjo, 1993, p.380)

در عرصه سیاسی، با گسترش روزافزون نفوذ حکومت هلند در امور سلطنتی و درگیری‌های داخلی خود پادشاهی، ناآرامی‌های کاخ، و رقابت برای تاج و تخت نیاز سراسر به منجی به وجود آمد. اکثریت مردم جاوه بر این باور بودند که دیپونگورو همان منجی‌ای است که به عنوان راتو عادل تاج‌گذاری کرده است. برای پی بردن به بنیان‌ها و اساس قیام دیپونگورو، باید آن را از دیدگاه تاریخی و وضعیت سیاسی - اجتماعی و شرایط فرهنگی آن زمان بررسی و تحلیل کرد. دیپونگورو در تبیین مبارزاتش علیه ستمگران، خود را جهادگر عدالت و پیرو تعالیم اسلامی معرفی کرده است. علاوه بر این، ذهن او تحت تأثیر نظام فکری عرفانی جاوه در مورد ظهور راتو عادل قرار داشته که نویدبخش عدالت است. به همین دلیل، مبارزات دیپونگورو دارای سبکی اسلامی است که در آن دغدغه‌های اسلامی با تداوم فرهنگی جاوه ترکیب شده‌اند. (Taufiq Abdullah, 1987, p.10) بنا بر این تحلیل شاهزاده دیپونگورو به عنوان بخشی از راه حل کشمکش بین اسلام و فرهنگ جاوه‌ای که در دوران او شکل گرفته بود و امکان یک جنگ داخلی بزرگ را فراهم آورده بود، قلمداد می‌کنیم. شاهزاده دیپونگورو از یک سو به عنوان شخصیتی مذهبی - اسلامی و از سوی دیگر به عنوان نواده اعیان جاوه‌ای از دوران سلطنت «یوگیاکارتا» شناخته می‌شود. این موضوع زمانی قوی‌تر می‌شود که او توسط حامیانش به عنوان راتو عادل مورد حمایت قرار می‌گیرد.

از دیدگاه کارتودیردجو، دو قرن اخیر شاهد ظهور چندین رهبر فعالیت‌های مدنی با عنوان راتو عادل بوده است که به طور آگاهانه از نام‌های افسانه‌ای استفاده کرده‌اند. بسیاری از آنها از نام «ارچکارا»

(پیام آور) به عنوان نمادی از بینش عرفانی خود بهره می برند و خود را منجی یا پیام آور معرفی می کنند، شاهزاده دیپونگورو، در زندگینامه اش اظهار داشت که پیامی الهی را در قلّه کوه رسامونی دریافت کرده است. این پیام، وظیفه رهبری یک دفاع مقدس در سرزمین جاوه و بازگرداندن حقوق مظلومان را به او داده است. (Sartono Kartodirdjo, 1992, p. 58)

عوامل سیاسی منجر به جنگ دیپونگورو، آشفتگی ها و تنش های زیادی را در جامعه آن زمان ایجاد کرد. در دسامبر ۱۸۱۰، سلطان مجبور به استعفا شد و حکومت «یوجاکارتا» را به پسرش «آدیپاتی آنوم» واگذار کرد. آدیپاتی آنوم با لقب «سلطان همنگکو بونو سوم»، پدر دیپونگورو بود. در ژانویه ۱۸۱۱، بر اساس توافق نامه های جدیدی که به کاخ تحمیل شد، بخش های وسیعی از آن کاخ مصادره و به دولت مرکزی واگذار گردید و همچنین پرداخت های سالانه استرننگلد (اجاره نواحی ساحل شمالی) آغاز شد. (Peter Carey, 1986, p. 34) در ۳ نوامبر ۱۸۱۴، سلطان همنگکو بونو سوم در سن ۴۳ سالگی درگذشت و حکومت یوجاکارتا به جاروت (متولد ۳ آوریل ۱۸۰۴) به عنوان سلطان همنگکو بونو چهارم منتقل شد. به دلیل سن کم و کودکانه جاروت، شورای وصایت متشکل از «پاتیه دانوره جا»، «رادن تومنگگونگ پرینگگادینگرات» و «رادن تومنگگونگ مارتانگارا» تشکیل شد. سلطان همنگکو بونو چهارم ضعیف و تحت تأثیر حکومت هلندی بود. تعامل با قدرت های خارجی منجر به افزایش توزیع مشروبات الکلی در میان اشراف و مردم عادی شد، که این پدیده از سوی گروه های مذهبی در کاخ به عنوان تهدیدی برای دین اسلام تلقی می شد. در ۶ دسامبر ۱۸۲۲، سلطان جاروت در سفر خود درگذشت و برخی بر این باورند که او بر اثر مسمومیت جان باخت. پس از او، منول یا سلطان هامنگکو بوونو پنجم، به عنوان جانشین تاج و تخت انتخاب شد. از آنجا که او هنوز به سن سه سالگی نرسیده بود، هیئت سرپرستی شامل «کانجنگ راتو آنگگ»، «کانجنگ راتو کنکانا» و «دیپونگورو» تشکیل شد. اما به دلیل ناهماهنگی روش قیمومیت با آداب و رسوم منطقه و دخالت زیاد هلندی ها در امور داخلی پادشاهی، شاهزاده دیپونگورو تصمیم به استعفا از سمت قیم سلطان گرفت. این نگرش او به عنوان دلیلی برای ناامیدی شاهزاده دیپونگورو از سوی هلندی ها مطرح شد. (Tarumentor, 1967, p. 30)

پس از آنکه حکومت به دست سلطان همنگکو بونو پنجم رسید، یکی از حوادث طبیعی که تأثیر روانی عمیقی بر شهروندان یوگیاکارتا گذاشت، فوران کوه مری در تاریخ ۲۸ و ۳۰ دسامبر ۱۸۲۲ بود.

در آن روز، حدود ساعت دو صبح، پس از وقوع زنجیره‌ای از زلزله‌ها در روزهای قبل، کوه مرپی شروع به فوران کرد. در تاریخ ۲۹ دسامبر، جریان گدازه‌های داغ از این کوه مشاهده شد و ابرهای داغ بر فراز شهر یوگیاکارتا سایه افکند. خاکستر و شن رسید به مناطق کوه سُمبینگ، که حدود ۶۹ کیلومتر از کوه مرپی فاصله داشت. شاهزاده دیپونگورو اعلام کرد که فورانی شدید و نگران‌کننده در ساعت پنج صبح رخ داد. او به همراه همسرش از خانه خارج شد و به آسمان پوشیده از دود و ابرهای داغ نگاه کرد و در حالی که آتش‌سوزی شدید کوه و لرزش زمین را مشاهده می‌کرد، لبخند زد. به نظر او، این حوادث طبیعی نشانه‌هایی از خشم خداوند بر استعمارگران ظالم یا یکی از علامت‌های ظهور راتو عادل بود، همان‌طور که در کتاب حضرت جایا بایا آمده است. (Peter Carey, 2019, p. 604)

بنا به گزارش‌های تاریخی، سنگ‌های بزرگ تا حدود دوازده کیلومتری پرتاب شدند و مردم از خانه‌هایشان در دامنه کوه فرار کردند. حداقل سه روستا زیر خاکستر مدفون شدند و رودخانه‌هایی که از این کوه سرچشمه می‌گرفتند، پر از گدازه‌های داغ و سنگ‌های بزرگ شدند و این باعث سرریز آب‌ها شد. حتی در شهرستان پربولینگو، که حدود ۱۶۵ کیلومتر از کوه مرپی فاصله دارد، رودخانه‌ای به نام پابلان، طغیان کرده و موجب سیلابی ویرانگر و زیر آب رفتن حدود چهل و چهار زمین کشاورزی گردید. باران‌های شدید بیش از دو هفته پس از فوران کوه مرپی ادامه یافت و خسارت‌های زیادی به دلیل گدازه‌های داغ جاری در دامنه‌های کوه به بار آورد. جاده‌ها به دلیل لجن تا ارتفاع ۳ متر مسدود شد و آب رودخانه‌ای که از کوه سرچشمه می‌گرفت طغیان کرده و اجساد در رود پروگو به سمت روستاهای پایین دست شناور شدند. (Ibid, p. 605) با شدت فوران کوه مرپی و تعداد زیاد قربانیان و خسارت‌ها، این حوادث طبیعی به نوعی باعث شادی و امید مردم جاوه شد که به علامت‌های ظهور راتو عادل در پیشگویی جایا بایا در آستانه جنگ جاوه اعتقاد داشتند. تأملات پادشاه دیپونگورو که این حوادث طبیعی را نشانه خشم خدا می‌دانست، قطعاً تأثیر بزرگی بر مردم جاوه در آن زمان گذاشت. علاوه بر این تعدادی از حوادث طبیعی مانند حوادث طبیعی چون فوران آتشفشان، آتش‌سوزی، رعد و برق، سیل و زلزله‌های شدیدی که در دسامبر ۱۸۲۳، ژانویه ۱۸۲۴ و سپتامبر ۱۸۲۵ رخ داد، باعث شد مردم جاوه به طور فزاینده‌ای به این باور رسیدند که این سلسله حوادث طبیعی، شواهدی از نشانه‌ها و دلیلی برای ورود جاوه به یک دوران جدید است. یعنی دورانی پر از عدالت، همان‌طور که جایا بایا با ظهور راتو عادل پیش‌بینی کرده بود. (Ibid, p. 608) بر اساس این

موضوع، می‌توان گفت که پیشگویی حضرت جایا بایا درباره علائم ظهور راتو عادل واقعاً در باور جامعه جاوه در آن زمان ریشه دوانده بود. این پیشگویی در ذهن همه افراد جامعه جاوه زنده بود و هیچ‌کس شکی در تحقق آن نداشت. در اوایل جنگ جاوه، زمانی که دیپونگورو در مرکز حکومت خود یعنی سلارونگ در سال ۱۸۲۵ بود، تقریباً تمام جامعه‌ای که از پسران دیپونگورو حمایت می‌کردند، باور داشتند که او راتو عادل است که عدالت را به ارمغان خواهد آورد و پیشگویی جایا بایا را با بیرون کردن استعمار هلند از سرزمین خود محقق خواهد کرد. با حمایت اشراف و بستگان دربار که از هلند متنفر بودند، حملات نیروهای دیپونگورو به تدریج سامان یافت. سپاهی منظم و شامل پیاده‌نظام و سواره‌نظام سازماندهی شدند. قدرت سواره‌نظام دیپونگورو حدود ۴۰۰ نفر بود که از نیروهای سابق سواره‌نظام ماتارام تشکیل شده بودند. واحد پیاده‌نظام تحت رهبری پرنس‌های باتجربه و وفادار به دیپونگورو قرار داشت و نیرویی که به‌ویژه مشهور بود، تحت فرماندهی «عالی باسا عبدالمصطفی» بود. پیروزی‌های مداوم نیروهای دیپونگورو تا پایان سال ۱۸۲۶ ضربه‌ای سنگین به هلند وارد کرد. تلفات بالا باعث شد که دولت استعماری روش دفاع خود را تغییر دهد. سال ۱۸۲۷ نقطه عطفی در تغییر استراتژی جنگی هلند تحت فرماندهی هندریک مرکوس بارون د کک برای مقابله با نیروهای دیپونگورو بود. (M. Hasanudin Wahid, (2023, . vol 12 nomor 2: 214)

البته که شکست دادن دیپونگورو برای هلند آسان نبود. با وجود به کارگیری تاکتیک‌هایی مثل تعیین جوایز بزرگ شامل پول، زمین و حقوق، وعده‌های وسوسه‌انگیز هلند برای کشتن شاهزاده دیپونگورو اما باور ایدئولوژیک به منصور بودن و منجی بودن این راتو عادل باعث شد نه تنها فعالیت‌های هلندی‌ها هیچ نتیجه‌ای نداشته باشد بلکه مردم با شوق بیشتری به مقاومت ادامه داده و روحیه نبرد را حفظ کردند. روش‌های نظامی هلند برای به دام انداختن پادشاه دیپونگورو بی‌نتیجه ماند و سرانجام در ۱۶ فوریه ۱۸۳۰، هلند موفق به برگزاری یک جلسه شد. نماینده هلند به نام کلنل کلیرنز در شهر مگلاگ حاضر شد، اما دیپونگورو تنها حاضر به گفتگو با بالاترین مقام هلند در جاوا، یعنی ژنرال د کک، بود. در این مذاکرات، هلند قول داد که در صورت شکست مذاکرات، دیپونگورو اجازه بازگشت خواهد داشت. اما این وعده دروغ بود، زیرا مشخص شد که ژنرال د کک به کلنل کلیرنز دستور داد تا دیپونگورو را دستگیر کرده و سلاح‌های او را مصادره کند. پادشاه دیپونگورو به منادو تبعید شد و در قلعه روتردام اوجونگ پاندانگ در تاریخ ۸ ژانویه ۱۸۵۵ درگذشت.

ب) احمد سوکارنو

در اوایل قرن نوزدهم، مردم اندونزی تازه از یک بحران اقتصادی که از قرن ۱۷ و ۱۸ به دلیل جنگ دیپونگورو ایجاد شده بود، عبور کرده بودند. فعالیت‌های ضد استعمار هلند در این دوره کاهش یافت، هرچند که یک یا دو تشکل مقاومتی، مانند فعالیت‌های منطقه آچه تحت رهبری «توکو عمر» و «چوت نیاک دین»، وجود داشت، اما به اندازه فعالیت‌های قرن ۱۷ و ۱۸ نبودند. (Syaeful Cahyadi, 2018, p. 2) از اوایل قرن نوزدهم، اعتقاد به ظهور راتو عادل در اندونزی دوباره گسترش یافت. این موضوع را می‌توان پس از تولد احمد سوکارنو مشاهده کرد. سوکارنو به عنوان راتو عادل، پیروزی و استقلال را برای اندونزی به ارمغان آورد. با حضور سوکارنو در جامعه اندونزی، تأکید بر راتو عادل در شیوه زندگی دولتی اندونزی نیز به شدت توسعه یافت. علائم نیز به ظهور یک راتو عادل دیگر نوید می‌دادند. در تاریخ ۲۲ و ۲۳ مه ۱۹۰۱، آتشفشانی در کوه کلود واقع در شمال استان جاوه شرقی فوران کرد. هیچ ثبت دقیقی از تلفات جانی و مالی این حادثه وجود ندارد، اما صدای انفجار این کوه تا به کالونگ، که حدود ۳۵۹ کیلومتر از محل کوه کلود فاصله دارد، به وضوح شنیده شد و هوای آلوده و ابرهای داغ، شهر حضرت جایا بایا (کدیری) را هم پوشاند. این انفجار، بزرگترین انفجار در تاریخ اندونزی به شمار می‌رود. در چنین شرایطی نوزادی به نام «کاسنو سوسرودی هارجو»، معروف به «سوکارنو» هنگامی سحر به دنیا آمد. بر اساس باور مردم جاوه، حوادث طبیعی که در زمان تولد یک نوزاد رخ می‌دهد، تأثیر عمیقی بر سرنوشت آن نوزاد خواهد گذاشت و آنچه در زمان تولد سوکارنو رخ داده بود نشانه‌ای از ظهور راتو عادل که عدالت را به ارمغان خواهد آورد می‌نمود. این علامت نشان می‌داد که سوکارنو شخصی عادی نبود زیرا نشانه‌های طبیعی همچون انفجار ویرانگر کوه کلود و طلوع خورشید پس از تولدش به استقبال او آمده بودند. این حوادث نشان‌دهنده آن بودند که سوکارنو در جامعه‌ای پر از ظلم و رنج به دنیا آمده و تولد او نویدبخش امیدی تازه برای مردم اندونزی است. بر اساس همین باور، مردم جاوه تولد سوکارنو را با پیشگویی جایا بایا درباره ظهور راتو عادل مرتبط می‌دانند. (Syaeful Cahyadi, 2018, p. 4)

صد سال پس از اتمام جنگ‌های جاوه باز هم نماد راتو عادل زنده می‌شود و این بار به واسطه ژنرال «احمد سوکارنو» که در دفاعیه‌اش در دادگاه شهر باندونگ در سال ۱۹۳۰ در سخنرانی غرائی چنین گفت: «آقایان قاضی، لطفاً فکر کنید چه دلیلی دارد که مردم همیشه به آمدن «راتو عادل»

ایمان دارند و منتظر ظهور او هستند؟ چه دلیلی وجود دارد که سخن حضرت جایا بایا پیرامون آمدن او هنوز امیدی را در مردم زنده نگه داشته است؟ چرا ما اغلب می‌شنویم که در این روستا یا آن روستا یک «امام مهدی» یا «هرو چاکرا» یا منجی‌ای از نسل یکی از «ولی سنگو» (اولیاء نه گانه) ظهور کرده است؟ چون دل‌های مردم چنین گرایشی را دارند، آنها هرگز نمی‌خواهند به این زندگی قانع باشند انتظاری بی‌پایان در آنان موج می‌زند، آنان همیشه امیدوار به کمک هستند. همان‌طور که کسانی که در تاریکی‌اند، در هر ساعت، هر دقیقه و هر ثانیه در انتظار و امید می‌مانند و فریاد می‌کشند چه زمانی؟ کی خورشید طلوع خواهد کرد؟ Muhammad Fatkhan, 2019, vol 19 (no 2, p. 249)

احمد سوکارنو که نام اصلی‌اش «کاسنو سوسرودی هارجو» بود. در ۲۵ سالگی به جنبش ملی‌گرایی پیوست و به رهبری این حزب ضد امپریالیستی و ضد سرمایه‌داری برگزیده شد. همین بارقه‌های آمدن یک منجی دیگر برای مردمان کشاورز جاوا را زنده کرد. احمد سوکارنو بعد از آزادی از زندان عملاً به خدمت ژاپنی‌هایی درآمد که خود با پر رنگ کردن همین آموزه‌ی راتو عادل، اندونزی را اشغال کردند. ژاپنی‌ها به صورت گسترده اعلامیه‌ای را در سرتاسر اندونزی پخش کردند که متن آن را به پیامبر جایا بایا منسوب کردند: «ارتش ژاپن در اندونزی فرود می‌آید تا پیش‌بینی مرحوم اعلی‌حضرت جایابایا را برآورده کند. به یاد تو زردپوست‌ها از شمال خواهند آمد تا مردم اندونزی را از بردگی هلندی‌ها آزاد کنند.» (Raditya, 2018, p. 23) سه روز بعد از تسلیم ژاپن در جنگ جهانی دوم، یعنی در ۱۸ اوت ۱۹۴۵ سوکارنو رسماً تشکیل جمهوری اندونزی به عنوان کشوری مستقل را اعلام کرد و احمد سوکارنو به عنوان «پدر ملت» شناخته شد. «رانگگوارسیتا» که در دوران استعمار هلند زندگی می‌کرد و شاهد رنج مردم جاوه، به‌ویژه در زمان اجرای برنامه کشت اجباری و وضعیت پس از جنگ دیپونگورو بود، در آن زمان بحران یا عصر دیوانگی، شاید برای زنده نگه داشتن امید مردمان جاوا، در اثر خود به نام «سیرت جاکا لودنگ» بیان کرد که در «ویکو سپتا نگشتی» روزی به استقلال مردم اندونزی خواهد رسید. برخی از مردم جاوه بر این باور بودند که اگر این قول «رانگگوارسیتا» را تفسیر کنند، عدد ۷-۷-۸-۱ به‌دست می‌آید. خوانش «سوریا سنگکالا» (از راست به چپ) تاریخ ۱۸۷۷سکاهی را نشان می‌دهد که طبق تقویم جاوه برابر با ۱۹۴۵ میلادی یعنی سال استقلال اندونزی است.

همان گونه که در پیش‌بینی «رانگوارسیتا» نوشته شده بود، پس از دوره‌ی «کلا بندو» که در آن آرامش انسان‌ها از دست رفته است، به دوره‌ی «کلا سوبا» می‌رسیم که همه چیز تغییر خواهد کرد و در این دوره همه مردم خوشحال خواهند بود و این علامت به عنوان دلیلی بر آغاز یک دوره جدید به شمار می‌رود. دوره‌ی کلا بندو با آشفتگی و ویرانی‌های شدید توصیف می‌شود، که از دوره‌های قبلی هم وخیم‌تر است. وحشت این دوره معمولاً با حوادث طبیعی مانند زلزله، سیل، رعد و برق و آتش فشان همراه است. پایان دوره‌ی کلا بندو به معنای آغاز دوره‌ی کلا سوبا است. دوره‌ی کلا سوبا با شادی مردم عادی مشخص می‌شود، زیرا از ستم‌رهایابی یافته‌اند. آنان با صلح به تأمین نیازهای روزمره پرداخته و چرخ‌های اقتصاد به حرکت درآمده است. نیازهای پوشاک و خوراک به خوبی تأمین می‌شود. این شواهد به خوبی با دوره‌ی سوکارنو تطبیق می‌کند. تحقق هدف مشترک مردم، آغاز زندگی جدید و رهایی از استعمار، یعنی استقلال اندونزی در دوران این راتو عادل جدید به وقوع پیوسته بود. سوکارنو در استقلال اندونزی بسیار فعال بود و به تدوین «اصول پانچاشیلا» به عنوان اصول اصلی کشور اندونزی پرداخت. این اصول عبارت بودند از توحید و باور به خدای یکتا، ایجاد جامعه‌ای عادل و متمدن، ایجاد یک اندونزی واحد، دموکراسی به رهبری خرد نمایندگان مردم، و عدالت اجتماعی برای همه اندونزیایی‌ها. این اصول اساس قانون اساسی ۱۹۴۵ جمهوری اندونزی و متن اعلامیه استقلال اندونزی شد. (Ferry Taufiq, 2018, p. 73)

تجربه شخصی سوکارنو در دوران استعمار، زمانی بود که با کشاورزان فقیر ملاقات کرد که با وجود رنج همچنان پرشور و امیدوار بودند، زیرا به حقیقت پیشگویی «رنگاوارسیتا» درباره ظهور راتو عادل و استقلال در آینده باور داشته‌اند. روزی سوکارنو با کشاورزی به نام مارهان دیدار کرد و این ملاقات بعدها به یک ایدئولوژی «مارهاینیسم» تبدیل شد. مارهاینیسم به معنای یک ایدئولوژی است که از حقوق کشاورزان، افراد فقیر رنج‌کشیده و همه کسانی که تحت ستم و ظلم هستند، دفاع می‌کند. سوکارنو می‌گوید که این فعالیت دارای اساس است و دو پای آن در درون خود جامعه قرار دارد تا وضعیت جامعه را بهبود بخشد به طوری که هیچ کس تحت ستم و ظلم نباشد، هیچ کس شکسته نباشد و هیچ کس رنج نکشد. (Tim Medpress, 2014, pp. 53-54) ژنرال سوکارنو برای اتصال ایدئولوژی اسلامی و اعتقادات بومی پیشا اسلام «اصول پنجانگانه پانچاشیلا» را برای سرزمین پهناور اندونزی طراحی کرد و معتقد بود این طرح از «عدالت اجتماعی» بومی سرزمین جاوار

بوده و جایگزینی برای دموکراسی سیاسی غرب است که در سرزمین‌های شرق و خاور دور نه تنها به دموکراسی اقتصادی و استقرار عدالت اجتماعی منجر نمی‌شود که با سرشت سرمایه‌داری مانع عدالت برای این مردمان روستایی و کشاورز می‌شود. او با یادآوری راتو عادل، قهرمان ملی اندونزی، یادآور می‌شود که استقرار نظام عدالت اجتماعی، آرزوی دیرینه او و مردم اندونزی بوده است. (kahin, 1970, pp. 123-125)

تثبیت اصول پانچاشیلا در قانون اساسی که در واقع ناکامی سیاسی گروه‌های اسلامی‌ای قلمداد می‌شد که این اصول را دارای مبانی التقاطی با بودیسم می‌دانستند، به رویارویی هویت فرهنگی - سیاسی این گروه‌های اسلامی با عقاید غیرمذهبی ملی‌گرایانه منجر شد. افزون بر این، گروه‌های اسلامی در معرض چالش با کباتینان یا گروه‌های اهل تصوف جاوه‌ای قرار گرفتند. کباتینان در جاوه، در مبارزات ضدکمونیستی ۱۳۴۴ش (۱۹۶۵م)، به فعالیت‌های مذهبی روی آورده بودند و ادعا داشتند که سنت‌های آنها، مذاهبی همچون مسیحیت، آیین هندو و اسلام را دربرمی‌گیرد. حامیان کباتینان تصوف جاوه‌ای را با اصول پانچاشیلا منطبق می‌دانستند. (لاپیدوس، ۱۳۷۶، ص ص. ۲۷۲ - ۲۷۸) یکی از عارفان برجسته اندونزی در آن زمان به نام «سوسروکارتونو»، به سوکارنو اشاره کرد و او را به عنوان «ساتریا پنینگیت» و «راتو عادل» دانست که برای هدایت اندونزی به سوی استقلال انتخاب شده است. به نظر او، سوکارنو که یک «ساتریا پنینگیت» و لذا امکان غیبت و رفتن در تاریکی را هم دارد، او به زندان می‌رود، اما به زودی دوباره برخواهد خاست و اندونزی را رهبری خواهد کرد. این پیش‌بینی در حالی از سوی این عارف بزرگ بیان شد که صبح همان روز سوکارنو به چهار سال زندان محکوم شد. سوکارنو در فوریه ۱۹۳۴ به تبعید در منطقه فلورز محکوم گردید و از صحبت درباره سیاست منع شد. (Muhammad Muhibbuddin, 2019, p. 210) سوسروکارتونو همچنین گفت که سوکارنو موفق خواهد شد اندونزی را رهبری کرده و به جهان معرفی کند. سوکارنا به عنوان قهرمانی جهانی شناخته می‌شود و به «ساختن جهان جدید» می‌پردازد که شامل ارزش‌هایی همچون استقلال، جهانی بدون استعمار، برابری حقوق و کرامت انسانی و نظم جهانی جدیدی امن و عادلانه می‌باشد.

بیست سال بعد از استقلال اندونزی به دست احمد سوکارنو که مردمان جاوا روزی او را راتو عادل می‌دانستند، در سحرگاه اول اکتبر ۱۹۶۵، گروهی از افسران گارد ریاست جمهوری، با کودتای

ژنرال سوهارتو که حمایت دولت‌های غربی را داشت با کشتن حدود پانصد هزار تا یک میلیون نفر دولت احمد سوکارنو را ساقط کردند. در دوازدهم مارس ۱۹۶۷، شورای مشورتی خلق (مجلس اندونزی)، به خلع سوکارنو از ریاست جمهوری رای داد و چهار دهه فعالیت سیاسی مردی که زمانی به عنوان «راتو عادل» و «پدر ملت» شناخته می‌شد پایان یافت. سوکارنو ۲۱ ژوئن ۱۹۷۰، بعد حدود سه سال حبس خانگی، در خانه خود در جاکارتا در سن ۶۹ سالگی درگذشت. هنوز هم احمد سوکارنو به عنوان رهبر استقلال اندونزی در میان مردم جاوایی به عنوان «راتو عادل» شناخته می‌شود. او حتی توانست با ورود به مسأله فلسطین در سطح جهانی شهرت یابد، اما وضعیت مردم در دوران حکومت او همچنان فاقد رفاه ماند و در غیاب سعادت، نمی‌توان ادعا کرد که راتو عادل در زمین حضور دارد. بنابراین، مردم همچنان و بعد از سوکارنو منتظر و امیدوار برای آمدن راتو عادل ماندند.

سوکارنو، راتو عادل جهانی

سوکارنو نه تنها در اندونزی تأثیرگذار بود، بلکه تأثیر بزرگی در سطح جهانی داشت. اندیشه‌های او همچون ملی‌گرایی، ضد اشغال، عدالت و برابری حقوق بشر، جهان را تغییر داده و الهام‌بخش برخی کشورها در مبارزه برای استقلال بوده است. (Sigit Aris Prasetyo, 2017, p. 4) فیلسوف مشهور انگلیسی به نام برتراند راسل، سوکارنو را یکی از بزرگ‌ترین متفکران قرن بیستم معرفی کرده است. همچنین امیلیو پی کورتز، شخصیت برجسته فیلیپینی، او را بزرگ‌ترین رهبر آسیا دانسته است. سوکارنو روابطی با رهبران کشورهای آسیا، آفریقا، اروپا و آمریکا، از جمله جواهر لال نهرو، ژوزف بروز تیتو، نورودوم سیهانوک، جمال عبدالناصر، کیم ایل سونگ، هوشی مین و فیدل کاسترو برقرار کرده است. (Ibid, pp. 1-3)

او به عنوان یک حاکم ملسلمان در سخنرانی‌اش در سال ۱۹۶۲ بیان کرده است: «تا زمانی که فلسطین به استقلال نرسد، اندونزی نیز در مقابل استعمار اسرائیل خواهد ایستاد» این سخنرانی به عنوان نشانه‌ای از حمایت اندونزی از فلسطین در مبارزه علیه صهیونیسم تلقی می‌شود. او بر این باور بود که بی تحرکی در برابر این اشغال با قانون اساسی جمهوری اندونزی که در مقدمه‌اش آمده: «استقلال حق تمامی ملل است» مغایرت دارد. به نظر سوکارنو، فلسطین باید هرچه زودتر استقلال خود را به دست آورد. بر همین اساس سوکارنو تمام درخواست‌های اسرائیل را که از ابتدا خواهان روابط با اندونزی بود، رد کرد. در سال ۱۹۴۹، رئیس‌جمهور اسرائیل، چایم وایزمن، و نخست‌وزیرش،

بن گوریون، نامه‌ای به سوکارنو نوشتند تا استقلال اندونزی را تبریک بگویند و امیدوار بودند که اسرائیل بتواند روابطی با اندونزی برقرار کند. اما سوکارنو تنها با یک عبارت تشکر به تمام این نامه‌ها پاسخ داد. (Ibid, pp. 314-315) همین رویکرد باعث شد کم سوکارنو در چشم مردمان مسلمان جهان نیز به نوعی راتو عادل قلمداد شود. این موضوع زمانی ثابت شد که گلدمن در اواخر سال ۱۹۵۰ چندین بار از کشورهای آسیایی بازدید کرد تا روابط اقتصادی و تجاری برقرار کند، اما این هیئت تجاری نیز پاسخی مثبت از سوکارنو دریافت نکرد. او همچنین دستور داد که تیم ملی فوتبال اندونزی در سال ۱۹۵۸ با تیم فوتبال اسرائیل در جاکارتا یا تل‌آویو مسابقه ندهد. او در سال ۱۹۶۲ و در زمان برگزاری بازی‌های آسیایی در اندونزی دستور داد که اندونزی به شهروندان اسرائیل ویزا ندهد. (Ibid, pp. 316-317) هرچند سوکارنو در گذشته است، اما حمایت‌های او از عدالت جهانی و در رأس آن استقلال فلسطین، جای خود را در اندونزی باز کرده است. به عنوان مثال، در سال ۲۰۲۳، اندونزی ورود تمامی شهروندان اسرائیلی به سرزمین خود را نیز ممنوع کرد. چرا که راتو عادل معاصر آنان، احمد سوکارنو می‌گفت: «به تاریخ گذشته نگاه کن. آیا حقایق زمان‌های قبل و بعد از استقلال ما به وضوح نشان نمی‌دهند که تفرقه تنها ما را به سمت فروپاشی و شکست می‌برد؟ به آینده با چشم‌های کور نگاه نکن؛ گذشته را به عنوان آینه‌ای برای دیدن آینده بدان.» (Wirianto Sumartono, 2018, p. 203) مردم اندونزی بر اساس علائم منجی که «رانگگوارسیتا» مطرح کرده است، سوکارنو را «ساتریو کینونجورو مورو گنجورو» می‌دانند یعنی رهبری که با زندان‌آشناست و ملت خود را از بندهای زندان آزاد خواهد کرد و سپس به یک رهبر بسیار مشهور در سراسر جهان تبدیل خواهد شد. اما «رانگگوارسیتا» شش ویژگی دیگر هم برای «راتو عادل» معرفی می‌کند که مردمان اندونزی آن ویژگی‌ها را به افراد مشهور دیگر تطبیق داده‌اند.

مصادیق راتو عادل پس از سوکارنو

آموزه‌ی منجی گرایانه راتو عادل در میان مردمان اندونزی با ظهور دوران مدرنیته نه تنها کمرنگ نشد که لحظه به لحظه در تاریخ اجتماعی سیاسی اندونزی متأخر پر رنگ تر گردید. پیشتر بیان شد که «رانگگوارسیتا» در یکی از آثار خود هفت ویژگی راتو عادل را توضیح داده است. ویژگی

اول که شهرت جهانی پس از آزاد کردن امت خویش از زندان بود، برای احمد سوکارنو است. اما در هر دوره‌ای مردمان اندونزی با تطبیق دیگر ویژگی‌ها بر افراد مشهور، برخی از این افراد را به عنوان مصادیق «راتو عادل» می‌دانستند که در ادامه به نحو اجمال مطرح می‌گردد:

ا. «ساتریو موکتی ویبوو کساندونگ کسمپار»: رهبری که دارای ثروت و قدرت است اما در وضعیتی سرزنش برانگیز قرار دارد و با تمام بدی‌ها مرتبط است. این رهبر به سوهارتو، دومین رئیس‌جمهور جمهوری اندونزی ۱۹۶۷-۱۹۹۸ و مسؤول کودتا تعبیر شده است.

ب. «ساتریو جینومیپوت سُملا اُتر»: رهبری که توسط مردم منصوب شده، اما تنها در دوره‌ای از وقفه یا به عنوان میانجی عمل می‌کند. این رهبر به بی‌جی حبیبی، سومین رئیس‌جمهور جمهوری اندونزی ۱۹۹۸-۱۹۹۹ تطبیق داده شده است.

ت. «ساتریو لَلونو تپا نگرام»: شخصیتی که به تمام جهان سفر می‌کند و دارای سطح روحانی مذهبی قابل توجهی است. این شخصیت به عبدالرحمن واحد، چهارمین رئیس‌جمهور جمهوری اندونزی ۱۹۹۹-۲۰۰۰ تفسیر گردیده است.

ث. «ساتریو پینینگیت هامونگ تووه»: رهبری کاریزماتیک که از نسل اجدادش ظهور کرده است. شخصیت مورد نظر، به عنوان دختر سوکارنو به نام مگاواتی سوکارنوپوتری، و رئیس پنجم جمهوری اندونزی (۲۰۰۰-۲۰۰۴) تفسیر می‌شود.

ج. ساتریو بویونگ پمبکانینگ گاپورو: رهبری که به مکان‌های مختلف می‌رود و به عنوان بنیان‌گذار دروازه‌ای به دوران طلایی شناخته می‌شود. بسیاری از مردم اندونزی بر این باورند که شخصیت مورد نظر همان «سوسیلو بامبانگ یودویونو» است. او می‌تواند ملت اندونزی را به خوبی رهبری کند اگر بتواند با قدرت «ساتریا پینینگیت» یا حداقل با یک روحانی واقعی که به فکر منافع تمام مردم اندونزی است، همکاری کند تا دروازه‌های مشعل‌دار جهان گشوده شود. تکیه صرف بر بروکرات‌ها و تکنوکرات‌ها نمی‌تواند به خوبی حکومت را برقرار کند. تهدید حوادث طبیعی، تجزیه ملت و آنارشسیسم، در کنار طوفان‌های مداوم، سیاست‌های اتخاذ شده را بی‌اثر خواهد کرد. با این حال، زنی به نام لیا آیدن که خود را راتو عادل معرفی می‌کند، حکومت سوسیلو بامبانگ یودویونو را باطل می‌داند. او خود را مروج وحی خداوند از طریق جبرئیل معرفی کرده و ادعا می‌کند که توانایی پیش‌بینی قیامت را دارد. او کتابی ۲۳۲ صفحه‌ای به نام «اجازه بدهید تا یک سرنوشت را توضیح

دهم» را در مدت ۲۹ ساعت نوشته است. در سال ۱۹۹۸، لیا خود را راتو عادل معرفی کرد که قبل از قیامت در جهان ظاهر شده تا امنیت و عدالت را برقرار کند. لیا آیدن ادعا می‌کند که وحی‌ای به رئیس‌جمهور اندونزی در تاریخ ۲۳ نوامبر ۲۰۰۸ ساعت ۹:۳۰ نازل شده که نشان می‌دهد حکومت او دستورات خداوند را نادیده گرفته است. بخشی از آن چنین آمده است: «این نامه من است که شامل فتوای حذف حاکمیت تو به عنوان رئیس‌جمهور اندونزی می‌باشد. من به تو فرصتی برای انتخاب مجدد نخواهم داد و حکومت تو به هرج و مرج خواهد انجامید. من تو را خوار می‌کنم و سلطنت خود را به هر قیمتی برقرار خواهم کرد.» (Arif Subekti, 2021, vol 01, no 2:) (200-201)

ح. «ساتریا پیناندیتو سینیسهیان واهیو»: رهبر مذهبی که به گونه‌ای توصیف شده که مانند امام مهدی عمل می‌کند و همواره بر اساس قوانین و دستورات خداوند متعال عمل خواهد کرد. با ظهور این رهبر ملت اندونزی به عصر طلایی واقعی دست خواهد یافت و جهان پر از عدالت خواهد شد و همه مردم به زندگی مطلوب خواهند رسید. (Tribudi Marhaen Darmawan dan) (Nurahmad, 2007, 167-168)

جمع بندی و نتیجه گیری

مردم جزایر جاوایی در آموزه‌های ادیان بدوی خویش، معتقد به آمدن یک منجی موعود بوده و برای آن علائمی را مطرح کرده‌اند. علائمی که پاره‌ای از آن به مسائل و اتفاقات طبیعت برمی‌گردد و بخشی دیگر، اخبار آینده است. استعمار مسیحیت هلندی نوعی مسیحا باوری را نیز به مردمان این سرزمین شناساند. از سوی دیگر با آمدن اسلام به جزایر مالایی و هندو جاوا، این آموزه با آموزه‌ی مهدی موعود ترکیب و برای مردمان دهقان و کشاورز اندونزی که همیشه از ظلم حاکمان استعمارگر و اتفاقات پر شمار طبیعت خاور دور مثل آتشفشان و سیل و باران‌های سیل آسا و زلزله به امید روزهای خوب روزگار می‌گذراندند، منجی موعودی را تحت عنوان «راتو عادل» یا شاهزاده عادل پررنگ کرد. اول بار پادشاهی حکیم به نام عالیجناب جایا بایا این عنوان را مطرح کرد. در اندیشه مردمان اندونزی، این منجی می‌تواند یک فرد خاص نباشد بلکه می‌تواند حکایت از دوران و برهه‌ای خاص داشته باشد. راتو عادل بر خلاف منجیان ادیان ابراهیمی لزوماً مرد نیست. این منجی می‌تواند در دوره‌های متفاوت تکرار شونده باشد. در تاریخ اندونزی سه راتو عادل بسیار مطرح هستند: نخست،

شاهزاده دیپونگورو که با استعمار هلند جنگید؛ دوم احمد سوکارنو که باعث استقلال اندونزی شد و سومین و مهمترین راتو عادل که مطابق پیشگویی‌های «رانگگوارسیتا» یک منجی جهانی و قابل تطبیق با مهدی موعود است تحت عنوان «ساتریا پیناندیتو سینیسه‌پیان واهیو» یعنی رهبر مذهبی عصر طلایی معرفی می‌شود. او تنها موعود و راتو عادل معرفی شده‌ای است که هنوز ظهور نکرده است.

منابع

لاپیدوس، ایرا ماروین، (۱۳۷۶)، *تاریخ جوامع اسلامی قرن نوزدهم و بیستم*، ترجمه: مدیر شانه‌چی، محسن، بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی، مشهد

References

- Achmad Sri Witala. (2017) *Sejarah Raja-Raja Jawa Dari Kalingga Hingga Mataram Islam*, Yogyakarta: Araska Publiser.
- Arif Subekti. (2021) *Messianisme dalam Gerakan Sosial-Keagamaan di Indonesia*. *Historiography: Journal of Indonesian History and Aducation*. Vol 01 no 2
- Ferry Taufiq, (2018) *Wasiat-Wasiat Revosioner Bung Karno*. Yogyakarta: Araska.
- Gusti Garnis Sasmita dkk. (2018) *Serat Jangka Jayabaya: Selasi Sastra, Sejarah dan Nasionalisme*. *Jurnal HISTORIA* Volume 6, Nomor 2
- Hadiwijaya. (2010) *Tokoh-tokoh Kejawen, Ajaran dan Pengaruhnya*. Yogyakarta: Eule Book, Kelompok Penerbit Pinus.
- ¹Kade Sri Yudari dan Ni Wayan Karmini. (2021) *Ratu Adil Kstaria Piningit Dan Zaman Edan: Wacana Futurologi Dalam Serat Kalatidha*. *Jurnal Dharmasmrti* volume 21 nomor 1
- Kahin, George McTurnan, (1970) *Nationalism and revolution in Indonesia* , Ithaca, Mich.
- Koentjaraningrat, (1994) *Kebudayaan Jawa*. Jakarta: Balai Pustaka,
- M. Hasanudin Wahid, (2023) *Perang Diponegoro Sebagai Tendangan Bola Salju Kemerdekaan Indonesia*. *Jurnal Vactum*. vol 12 nomor 2

- Muhammad Fatkhan, (2019) *Sosok Ratu Adil Dalam Ramalan Jayabaya*. Refleksi: Jurnal Filsafat dan Pemikiran Islam vol 19 no 2
- Muhammad Muhibbuddin, (2019) *Sosrokartono Kisah Hidup dan Ajaran-Ajarannya*. Yogyakarta: Arsaka
- Mukhlisin dan Damarhuda, (1999) *Ratu Adil dan Perjalanan Spiritual Megawati*. Bali: Yayasan PurbAkala.
- Peter Carey, (2019) *Kuasa Ramalan Pengeran Diponegoro dan Akhir tatanan Lama di Jawa 1785-1855 jilid 2*. Diterj Parakitri T. Simbolon. Jakarta: Kepustakaan Populer Gramedia
- Peter Carey. (1986) *Asal-Usul Perang Jawa*, Jakarta: Pustaka Azet
- Purwasito, A. (2017). *Imageri India*. Surakarta: UNS Press.
- Raditya, Iswara N, (2018) "Tjokroaminoto: Ratu Adil, Mesias, dan Titisan Dewa Wisnu - Tirto.ID". tirto.id (in Indonesian)
- Rustini. (2024) *Kajian Teologis-Pedagogis-Metafora Ratu Adil di Gereja Kristen Jawa dan Implikasinya Terhadap Pendidikan Kristen*. Universitas Kristen Indonesia 2024
- Sartono Kartodirdjo, (1984) *Ratu Adil*. Jakarta: Sinar Harapan
- Sartono Kartodirdjo, (1992) *Ratu Adil*, Jakarta: Pustaka Sinar Harapan.
- Sartono Kartodirdjo, (1993) *Pengantar Sejarah Indonesia Baru 1500-1900 Dari Imporium Sampai Imperium*, Jilid I. Jakarta: Gramedia Pustaka Utama
- Sigit Aris Prasetyo, (2017) *Dunia Dalam Genggaman Soekarno*. Tangerang: Penerbit Imania
- Simuh. (1988). *Mistik Islam Kejawaen Raden Ngabehi Rangawarsita Suatu Studi Terhadap Serat Wirid Hidayat Jati* . Jakarta: UI Press.
- Syaeful Cahyadi, (2018) *The Master Book of Soekarno: Kisah-kisah Abadi Sang Ideolog*. Yogyakarta: Roemah Soekarno
- Tarumentor, (1967) *Aku Pangeran Diponegoro*, Jakarta: Gunung Agung
- Taufiq Abdullah, (1987) *Islam dan Masyarakat; Pantulan Sejarah Indonesia*. Jakarta: LP3ES
- Tim Medpress (2014) *Pokok-pokok Ajaran Marheneisme Menurut Soekarno*. Yogyakarta : Media Presindo

Tribudi Marhaen Darmawan dan Nurahmad, (2007) *Perjalanan spritual; menelisik Jejak Satrio Piningit*. Semarang: Citra Karya Multimedia

Wirianto Sumartono. (2018) *Jas merah: Pidato-pidato Spetakuler Soekarno Sepanjang Masa*. Yogyakarta Laksana